

Regeringskansliet

Yttrande över förslag till författningsändringar till följd av EU:s reviderade avloppsvattendirektiv

Er beteckning: KN2026/00215

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västernorrland som även är vattenmyndighet för Bottenhavets vattendistrikt (nedan Länsstyrelsen) har fått tillfälle att yttra sig över förslag till författningsändringar till följd av EU:s reviderade avloppsdirektiv. Nedan redovisas en sammanfattning av Länsstyrelsens synpunkter, därefter följer ett mer detaljerade synpunkter sorterade per numrerat avsnitt i utredningen.

- Det är omöjligt att bedöma konsekvenserna av dessa förändringar för reningsverk i Västernorrlands län. Det saknas följdlagstiftning och bilagor som ska meddelas senare. Det innebär att det inte går att ge ett heltäckande yttrande utan det får hållas mer allmänt utan ett geografiskt perspektiv.
- Det finns ett stort behov av vägledning både när det gäller prövning av nya reningsverk samt i vilken utsträckning det är möjligt att införa ny rening med anmälda ändringar, ändringstillstånd respektive när fullständig prövning krävs.
- Vissa definitioner som behövs för att det ska vara möjligt att förstå hur bestämmelserna ska efterlevas är inte på plats, exempelvis belastning till reningsverk och torrvädersflöde.
- Då utpekande av känsliga områden kommer att komma längre fram, går det inte att avgöra vilka reningsverk som kommer att omfattas helt ut och inte heller vilka krav som kommer att gälla dem.
- Det är svårt att förstå hur de olika kraven förhåller sig till varandra. Exempelvis förhållandet mellan storlek på reningsverk och avloppstätort. Bilaga två blir avgörande för

förståelsen (avsnitt 5.8.1, 5.8.2, 5.8.3 och 5.8.6) och samma för bilaga tre som gäller kvartär rening. Inga av dessa bilagor finns med i denna remiss.

- Det är positivt med producentansvar för humanläkemedel och kosmetika. Det behöver klargöras vem som betalar resterande andel. Beroende på utpekande av känsliga områden kan även mindre kommuner omfattas. Detta kommer att kräva resurser som inte bara är ekonomiska utan huvudsakligen personalresurser.
- Länsstyrelsen anser att det är motiverat att vattenmyndighetens uppgifter utökas enligt förslaget. Länsstyrelsen är generellt positiv till de föreslagna ändringarna i vattenförvaltningsförordningen (2004:660) men vill understryka behovet av utökade resurser till länsstyrelserna och berörda centrala myndigheter till följd av de föreslagna ändringarna.

1.1 Förslag till lag om ändringar i miljöbalken

5 kap. 7 §

Länsstyrelsen är positiv till de föreslagna ändringarna i 5 kap. 7 och 9 §§ miljöbalken. Länsstyrelsen anser att det är en förutsättning att ändringarna genomförs för att vattenmyndigheterna även ska ha möjlighet att ta fram åtgärder som syftar till att hantera risker som utsläpp av avloppsvatten medför för människors hälsa och miljön, om dessa åtgärder går utöver vad som krävs för att nå miljökvalitetsnormerna eller skydda dricksvattnets kvalitet.

1.3 Förslag till förordning (2027:000) om avloppsvatten från tätbebyggelse

1 kap. 8-10 §§

Länsstyrelsen anser att det behövs vägledning kring vilken beräkningsmetod som ska användas vid beräkning av belastning.

Länsstyrelsen anser att det är oklart vad som menas med belastning då det finns flera sätt att beräkna belastning på. Av 1 kap. 10 § framgår att tillförd belastning till reningsverket ska beräknas på

grundval av den maximala genomsnittliga veckobelastning som tillförs avloppsreningsverket under året. Detta kan tolkas som att det är den faktiskt inkommande belastningen som ska användas och att det är dagens beräkningsmetod för max gvb på inkommande avloppsvatten som ska användas. Problemet med det är att resultatet av beräkningen för ett enskilt reningsverk kan variera kraftigt mellan olika år. Det finns därmed en risk att kravnivåerna kan ändras plötsligt.

Samtidigt går det tolka det som att det är belastningen som uppstår i den anslutna avloppstätorten som ska användas. Det framgår inte hur belastningen för avloppstätortens ska beräknas men det går att tolka det som att beräkningsmetoden för max gvb tätbebyggelse ska användas. I det fall de båda belastningarna ska beräknas på samma sätt är det önskvärt att samma uttryck används i lagstiftningen. Länsstyrelsen anser att det vore fördelaktigt att använda avloppstätortens max gvb även som definition för reningsverkets belastning. Detta för att ge en större stabilitet och tydlighet i vilka krav som gäller. Länsstyrelsen anser att det behövs tydlig vägledning kring hur beräkningen ska göras oavsett vilken beräkningsmetod som ska användas. Förtydligandet är viktigt då belastningen avgör vilka reningskrav som ska gälla.

1 kap. 11 §

Begreppet avloppstätort definieras i förslaget till 9 kap. 2b § miljöbalken. Det register över avloppstätorter som Naturvårdsverket ska ta fram enligt 1 kap. 11 § uppges inte bli bindande.

Länsstyrelsen är positiv till att Naturvårdsverket tar fram ett register över avloppstätorterna. Länsstyrelsen anser att det är svårt att bedöma konsekvenserna då registret över avloppstätorter inte finns på plats. Konsekvenserna kommer även att vara beroende på hur begreppet avloppstätort definieras. Av avsnitt 4.2.3 framgår att avloppstätorten i normalfallet sammanfaller med de fastigheter som via ett ledningsnät är anslutna till ett avloppsreningsverk. Länsstyrelsen tolkar detta som att avloppstätorten ska utökas om verksamhetsområdet utökas och att hela bebyggelsen som är ansluten till reningsverket ska ingå. Om det då är flera reningsverk som tillsammans avser en avloppstätort, gäller då reningskraven för alla dessa reningsverk?

Det finns en del oklarheter kring hur avgränsningen ska göras i praktiken. Hur ska exempelvis bebyggelse intill verksamhetsområden som inte är anslutna till ledningsnätet hanteras? Hur ska avloppstätorten avgränsas i situationen där flera tätorter i kommunen är anslutna till samma reningsverk? Ska det utgöra samma avloppstätort? Länsstyrelsen ser en risk att VA-huvudmän i vissa situationer kommer att undvika att avveckla mindre reningsverk och ansluta flera tätorter till ett större reningsverk. Detta för att undvika att omfattas av kraven i förordningen. Länsstyrelsen bedömer att detta kan innebära att fler mindre reningsverk blir kvar vilket är negativt ur miljöskyddssynpunkt.

Eftersom listan med avloppstätorter inte kommer vara bindande blir det upp till varje tillsynsmyndighet att avgöra avgränsningen. Tillsynsmyndigheten ska därmed granska avgränsningen och vilka fastigheter som ska tillhöra avloppstätorten. Länsstyrelsen anser att det behövs tydlig vägledning hur avloppstätorten ska avgränsas och hur dess belastning beräknas. Se även avsnitt 5.2 för Länsstyrelsens ytterligare synpunkter.

2 kap. 2 §

Fördelningen av tillsynsansvaret över kravet på anslutning till ledningsnät behöver förtydligas i vägledning.

Tillsynsmyndigheten kan enligt förslaget ställa krav på att fastigheter inom avloppstätorten ska ansluta sig till ledningsnätet. Länsstyrelsen bedömer att situationer riskerar att uppkomma där ett delat tillsynsansvar finns mellan de kommunala tillsynsmyndigheterna och Länsstyrelserna. Detta eftersom Länsstyrelsen har ett tillsynsansvar över kommunens skyldigheter enligt 6 § LAV. Tillsynsmyndigheten kan förelägga de enskilda fastighetsägarna att ansluta sig till ledningsnätet. Däremot kan fastighetsägarna inte efterleva föreläggandet om det saknas anslutningspunkt för fastigheten. Länsstyrelsen bedömer att tillsynen behöver samordnas för att säkerställa att fastigheterna kan anslutas i de fall då verksamhetsområde saknas. Hur ansvaret fördelas mellan tillsynsmyndigheten och Länsstyrelsen behöver förtydligas i vägledning.

3 kap. 20 §

Länsstyrelsen anser att förslaget är bra då det kommer att förtydliga möjligheten att ställa krav på verksamheter att rena det egna vattnet innan utsläpp till kommunala reningsverk. Förändringen innebär ett förtydligande av tillsynsmyndigheternas ansvar. Länsstyrelsen anser att det behövs vägledning för att kunna få till likartade bedömningar. Det bör även förtydligas hur uppföljning av översynen kommer att göras. Detta eftersom det påverkar hur tillsynsmyndigheterna ska dokumentera att översynerna har gjorts.

5 kap. 2 - 3 §§

Länsstyrelsen anser att förslaget om energikartläggning och energirapportering är bra. Det behövs vägledning gällande tillsynen över de genomförda energikartläggningarna.

Upprättandet av energikartläggningarna kommer att ställa krav på tillsynsmyndigheter att följa upp att åtgärderna i energikartläggningarna genomförs. Det kommer att behövas vägledning hur bedömningen ska ske av vilka åtgärder som är skäligen att vidta. Detta särskilt eftersom energibesparande åtgärder i stor utsträckning konkurrerar med en effektiv rening. De relativt korta tidsplanerna kräver att det finns kompetens tillgänglig då det är en stor mängd energikartläggningar som ska genomföras under en begränsad tid. Länsstyrelsen ser en risk att verksamheter inte kan genomföra energikartläggningarna i tid.

5.2 Avloppstätort

Se även Länsstyrelsens kommentarer till 1 kap 11 § avloppsförordningen.

Avloppstätorternas storlek har betydelse för vilka reningskrav som blir gällande. Även enskilda avloppsanläggningar inom avloppstätorten kan påverkas av reningskraven. Naturvårdsverket anger att registret över avloppstätorter ska användas som stöd vid tillsyn och prövning. Länsstyrelsen anser att det är bra att registret tas fram nationellt men bedömer att utpekandet behöver ha hög detaljeringsgrad för att vara användbart.

Det framgår inte hur eller när avgränsningen av en avloppstätort ska beslutas av tillsynsmyndigheten. Länsstyrelsen bedömer att detta främst blir aktuellt när tillsynsmyndigheten inte är överens med fastighetsägare eller VA-huvudmannen om avgränsningen av avloppstätorten. Länsstyrelsen kan inte utläsa vem ett tillsynsbeslut ska riktas sig mot då avloppstätorten inte är något som är fastställt. Länsstyrelsen bedömer att det behövs vägledning hur dessa beslut ska utformas och vilken rättskraft de har. Ska tillsynsmyndigheten förelägga VA-huvudmannen att utöka avloppstätorten? Hur hanteras situationen då fastighetsägare, tillsynsmyndighet och VA-huvudman inte är överens om en fastighet ska ingå i avloppstätorten?

Det är vanligt förekommande att kommuner genom ett omfattande ledningsnät och överföringsledningar har anslutit huvuddelen av tätorterna i kommunen till ett gemensamt reningsverk. Länsstyrelsen anser att det behövs vägledning hur avloppstätorten ska avgränsas i sådana situationer. Kan hela kommunen anses vara en avloppstätort i sådana situationer? Länsstyrelsen bedömer att det kan få stora konsekvenser om hela kommunen ska ses som en avloppstätort i jämförelse med om det bara är verksamhetsområdena som ska räknas in. Detta gäller exempelvis reningskraven som ställs på enskilda avloppsanläggningar. Se även länsstyrelsen yttrande över avsnitt 5.5.

5.3 Den maximala genomsnittliga veckobelastningen avgör vilka reningskrav som gäller

Se även Länsstyrelsens kommentarer till 1 kap. 8-10 §§ avloppsförordningen.

Länsstyrelsen anser att det är otydligt vilken metod som ska användas för att beräkna max gvb för reningsverket respektive avloppstätorten.

Länsstyrelsen anser att det är otydligt om max gvb belastningen till reningsverket respektive från avloppstätorten ska beräknas på samma sätt. Av Naturvårdsverkets skrivningar finns tolkningsmöjligheten att samma beräkning ska användas. I det fall belastning alltid ska vara avloppstätortens max gvb belastning bör samma begrepp användas genomgående i avloppsförordningen.

Detta för att undvika risken att olika tolkningar görs. Länsstyrelsen anser att det behövs tydlig vägledning hur de båda begreppen ska beräknas. Utan ett tydligt ställningstagande kring hur beräkningarna ska göras kommer det finnas en osäkerhet kring vilka krav som ska gälla för tätorter och reningsverk. Det finns även en risk att kraven kommer variera över tid om olika tolkningar görs.

Vad som avses med uttrycket exceptionella vädersituationer finns inte definierat och behöver förtydligas.

5.4 Krav på att inrätta eller ansluta sig till ledningsnät

Se även Länsstyrelsens kommentarer till 2 kap. 2 § avloppsförordningen, samt avsnitt 5.2.

Länsstyrelsen delar naturvårdsverkets uppfattning att det behövs ett utökat samarbete mellan Länsstyrelsen och de kommunala tillsynsmyndigheterna.

Länsstyrelsen är positiv till att kravet på anslutning till ledningsnät förtydligas. Länsstyrelsen bedömer att kravet kommer att underlätta vid tillsyn av små avlopp.

Det är idag vanligt att det finns fastigheter inom verksamhetsområden för VA och i direkt anslutning till verksamhetsområden som inte är anslutna till ledningsnätet. Länsstyrelsen bedömer att kraven att inrätta ledningsnät eller ansluta sig till ledningsnät kommer att ställa nya krav på ökat samarbete mellan tillsynsmyndigheterna. Detta utifrån det delvis överlappande tillsynsansvaret enligt LAV respektive MB. Länsstyrelsen anser att det behövs vägledning kring skärningen av tillsynsansvar.

5.5 Individuella system

Länsstyrelsen bedömer att förändringarna kommer ställa nya krav på de bedömningar som de kommunala tillsynsmyndigheterna ska göra vid tillsyn och prövning av små avloppsanläggningar. Det kommer att behövas vägledning kring hur bedömningarna ska göras för att likartade bedömningar ska göras i landet. Det saknas en definition av vad som avses med "motsvarande skydd". Utan en

sådan definition är det inte möjligt att bedöma konsekvenserna av ändringen.

5.6 Avloppsplaner

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att kommuner ska ta fram avloppsplaner och att en strategisk miljöbedömning, enligt 6 kap. 3 § miljöbalken, ska genomföras vid behov. Det är av stor vikt att identifiera och hantera potentiella miljöeffekter i ett tidigt skede. Det bidrar till att säkerställa att miljömålen uppfylls och att risken för oförutsedda konsekvenser minskar. Det är ett avgörande steg för en långsiktigt hållbar avloppsinfrastruktur.

Länsstyrelsen understryker vikten av att de föreslagna avloppsplanerna integreras tydligt i kommunernas ordinarie översiktsplanering.

Det är av stor betydelse att den kommunala VA-planeringen inte ses som en isolerad teknisk process, utan som en integrerad del av kommunens långsiktiga mark- och vattenanvändningsplanering.

När krav på kvartär rening införs kommer det att ställa betydligt högre krav på reningsverkens yta och tekniska utformning. Kommuner måste i god tid pröva lämpliga lokaliseringar för dessa utbyggnader i detaljplaner för att säkerställa att nödvändig infrastruktur kan etableras utan att hamna i konflikt med andra riksintressen eller skyddsvärd bebyggelse.

5.8 Tertiär och kvartär rening samt områdesförteckningar

Eftersom riskbedömningen inte har ingått i remissen är det svårt att bedöma effekterna. Länsstyrelsen anser att det är av största vikt att förteckningarna av känsliga områden tas fram så att de finns tillgängliga när lagstiftningen införlivas.

5.8.1 Skärpta reningskrav för tertiär rening införs i förslag till ny avloppsförordning

Länsstyrelsen anser att det är bra att hänsyn tas till kallt klimat och att det införs möjlighet att undanta mätresultat vid beräkning av årsmedelvärden under vissa förutsättningar. Länsstyrelsen delar bedömningen att skärpta krav kan skapa flaskhalsar i konsult- och

entreprenörsledet. Länsstyrelsens erfarenhet är att majoriteten av VA-organisationerna har mycket slimmade organisationer. För att kunna genomföra kommande krav kommer det behövas ökade resurser hos VA- organisationerna. Idag är det svårt för VA-organisationerna att hitta personal med rätt kompetens. Länsstyrelsen bedömer att även detta kan komma att skapa flaskhalsar i utbyggnadstakten.

Länsstyrelsen anser att det är oklart om samtliga avloppsreningsverk, även de med en belastning >150 000 pe, inkluderas i utbyggnadstakten enligt kraven för avloppsreningsverk med en belastning >10 000 pe. Länsstyrelsen vill trycka på att detta behöver tydliggöras snarast eftersom det kraftigt påverkar utbyggnadstakten för tertiär rening för avloppsreningsverk i storleksintervallet 10 000 – 150 000 pe.

5.8.2 Förteckna områden känsliga för övergödning

Länsstyrelsen bedömer att förslaget med utpekandet av övergödningkänsliga områden är bra då det liknar det system som Jordbruksverket har med känsliga områden till nitratdirektivet.

Att ha ett liknande system som redan är etablerat ökar förståelsen. Det är av avgörande betydelse att förteckningen kommer på plats så snart som möjligt för att tydliggöra vilka reningsverk som kommer att påverkas.

5.8.4 Reningskrav för kvartär rening

Länsstyrelsen anser att det är svårt att bedöma konsekvenserna då kontrollföreskrifterna inte ingått i remissen. Hur kontrollen ska genomföras är avgörande för hur kraven ska efterlevas. Detta blir särskilt viktigt då kravet är minsta procentuella reduktion för en rad indikatorämnen. Som länsstyrelsen tolkar bestämmelserna är kravet på reduktion oberoende av den inkommande koncentrationen. Länsstyrelsen anser att kontrollkraven behöver anpassas för att inte orimliga krav ska ställas utan påtagliga fördelar för miljön. Detta gäller exempelvis vilka rapporteringsgränser som ska anses vara tillräckliga.

Vägledning kring hur efterlevnaden ska följas upp behöver tas fram.

5.8.5 Förteckna områden känsliga för mikroföroreningar

Länsstyrelsen bedömer att det är svårt att förutse vilka områden som kommer att pekas ut. Detta bland annat eftersom kraven delvis är beroende på de riskbedömningar enligt dricksvattendirektivet som nyligen har införlivats i svensk rätt. Länsstyrelsen bedömer att det blir helt avgörande för hur utspädning av mikroföroreningar hanteras i riskbedömningarna enligt dricksvattendirektivet. Det är av avgörande betydelse att förteckningen kommer på plats så snart som möjligt för att tydliggöra vilka reningsverk som kommer att påverkas.

Länsstyrelsen anser att det är positivt att riskbedömningen görs av Naturvårdsverket i samråd med utpekade myndigheter. Länsstyrelsen anser att detta ger bättre förutsättningar för en likartad bedömning då Naturvårdsverket har större möjligheter att jämföra konsekvenser och förutsättningar i ett nationellt perspektiv.

5.8.6 Successiv utbyggnad av tertiär och kvartär rening

Länsstyrelsen bedömer att det är svårt att förutse konsekvenserna av utbyggnadsplanerna när de inte ingått i remissen.

Länsstyrelsen bedömer vidare att det är svårt att förutser vilka tidsfrister som kan bli aktuella för enskilda reningsverk. Detta eftersom det finns flera parallella krav som kan påverka var i utbyggnadsplanen ett enskilt avloppsreningsverk hamnar. Även osäkerheten kring vad som avses med belastning till avloppsreningsverk respektive från avloppstätort bidrar till svårigheten.

5.10.1 VA-huvudmän behöver göra energikartläggningar per anläggning

Länsstyrelsen hänvisar även till framförda synpunkter gällande avsnitt 5 kap.

Länsstyrelsen delar bedömningen att reningskrav och energieffektivitet inte alltid sammanfaller. Däremot finns det med stor sannolikhet mycket att vinna genom minskade flöden och åtgärder på ledningsnäten.

Länsstyrelsen vill påpeka att en förutsättning för en ökad produktion av biogas är att det finns avsättning för biogasen. Det krävs därför även ytterligare styrmedel för att öka efterfrågan. För att åtgärderna ska ge önskad effekt krävs att det finns incitament för omhändertagande av gasen. Länsstyrelsen ser att det idag finns svårigheter för mindre avloppsreningsverk att hitta avsättning för biogas. Gasen används därför i stor utsträckning för intern värmeproduktion och används exempelvis för att värma rötchammare. Det blir därmed avhängigt hur sådan användning får tillgodoräknas vid bedömningen av energineutralitet på anläggningsnivå.

5.10.2 Regeringen beslutar om en energineutralitetsplan

Länsstyrelsen hänvisar även till framförda synpunkter gällande avsnitt 5 kap. Energikartläggning och energirapportering samt 5.10.1 VA-huvudmän behöver göra energikartläggningar per anläggning.

Länsstyrelsen anser att det är svårt att bedöma konsekvenserna eftersom det saknas information om hur målvärdena ska följas upp och hur åtgärderna ska fördelas mellan verksamheter. Länsstyrelsen bedömer att kraven troligen kommer innebära stora nyinvesteringar hos flertalet avloppsreningsverk. Åtgärderna kräver även att det finns avsättning för producerad energi eller biogas. Det kan därför krävas incitament och åtgärder hos andra aktörer för att möjliggöra avsättningen. Hänsyn behöver enligt Länsstyrelsen tas till möjligheten att få avsättning för producerad energi vid framtagandet av planen. Möjligheterna för avsättning varierar avsevärt mellan olika avloppsreningsverk beroende på bland annat närliggande infrastruktur. Vid prioritering av åtgärder på anläggningsnivå behöver hänsyn tas till de lokala förutsättningarna att få avsättning för producerad energi eller biogas.

5.13 Verksamheter ska förbehandla icke hushållspillvatten

Länsstyrelsen bedömer att det behöver förtydligas i vägledning hur bedömningen av utsläppen ska göras och hur mindre verksamheter ska hanteras. Det finns ett stort antal verksamheter som inte är anmälnings- eller tillståndspliktiga som enligt Länsstyrelsens tolkning kommer omfattas. Om utsläppen från dessa verksamheter

ska bedömas vart 10 år kommer det innebära behov av ett annat arbetssätt hos tillsynsmyndigheterna.

Länsstyrelsen uppfattar bestämmelsen som att ingen nedre gräns finns för vilka verksamheter där en bedömning ska göras och att kraven även träffar utsläpp till allmänna dagvattennät. Om så är fallet så är det ett stort antal verksamheter som kommer att behöva bedömas.

Det framgår inte av förslaget när befintliga verksamheter med utsläpp ska bedömas första gången. Länsstyrelsen bedömer att förändringen kommer att innebära ett ökat antal beslut från kommunala tillsynsmyndigheter vilket delvis kommer att innebära en förändring av dagens arbetssätt.

Länsstyrelsen anser att det är positivt att det förtydligas att det är ett delat ansvar att bedöma lämpligheten att avleda icke hushållspillvatten till den allmänna va-anläggningen.

5.16 Krav på tillstånd eller anmälan vid utsläpp av avloppsvatten

Förändringarna kommer innebära nya krav på tillsynsmyndigheterna. Länsstyrelsen bedömer att det behövs ett generellt kompetenslyft hos tillsynsmyndigheterna eftersom avloppsreningsverk ofta utgör enstaka tillsynsobjekt. Det är därmed svårt att bedöma vad som är normala förändringar och hur olika anläggningars prestanda förhåller sig till andra anläggningar i landet.

Det bör även förtydligas hur uppföljning av översynen kommer att göras. Detta eftersom det påverkar hur tillsynsmyndigheterna ska dokumentera att översynerna har gjorts.

5.17 Undantag från vattenförvaltningens icke-försämringskrav

Länsstyrelse anser att införandet av möjligheten till undantag från icke-försämringskravet är positivt.

Reningsverk behöver oftast utökas på grund av samhällsutvecklingen och VA-huvudmannen kan inte självständigt påverka tillkommande belastning. Befolkningsökningen är det som främst påverkar den ökande belastningen till reningsverk. Beslut om

detaljplaner och andra beslut som möjliggjort befolkningsökningen beslutas av kommunen. VA-huvudmannen saknar därför i många lägen möjlighet att självständigt styra tillkommande belastning. Det finns även situationer där en sammanslagning av flera mindre reningsverk till ett större har stoppats trots att åtgärden medför en total minskning av utsläpp. Länsstyrelsen anser att undantaget därför är behövligt. Det behövs dock en tydlig vägledning i hur detta ska tillämpas vid prövning.

5.19 Riskbedömning och riskhantering

Länsstyrelsen är generellt positiv till de föreslagna ändringarna i vattenförvaltningsförordningen men önskar göra några förtydliganden.

Riskbedömning

Länsstyrelsen konstaterar att uppdraget till vattenmyndigheterna utökas, bland annat i och med tillägget i 3 kap. vattenförvaltningsförordningen där det framgår att vattenmyndigheten ska göra en analys av de risker som utsläpp av avloppsvatten medför för miljön och människors hälsa i enlighet med artikel 18.1 punkt a-d och f i avloppsdirektivet.

Länsstyrelsen är positiv till förslaget men vill understryka vikten av att föreskrivande och vägledande centrala myndigheter har bemyndigandet för, och får riktade och finansierade uppdrag om, att ta fram bedömningsgrunder och vägledningar rörande hur dessa riskbedömningar ska göras. Särskilt rörande de riskbedömningar som ska göras kopplat till badvatten och vattenbruk som rör människors hälsa och därför innebär behov av särskilda bedömningsgrunder.

Länsstyrelsen konstaterar även att den första riskbedömningen ska vara genomförd och redovisas i de förvaltningsplaner för vattendistriktet som ska beslutas i december 2027. Länsstyrelsen vill upplysa om att den första riskbedömningen kommer behöva baseras på, och begränsas till, den riskbedömning och analys som redan har genomförts baserat på de underlag, bedömningsgrunder och vägledningar som vattenmyndigheterna har i dagsläget. Förvaltningsplanerna för vatten kommer att gå ut på ett sex månader långt samråd den 1 november 2026 och ska därefter färdigställas inför beslut i november/december 2027. Det kommer

inte finnas utrymme att göra några utredningar, analyser eller större tillägg inför samråd och beslut. Länsstyrelsen instämmer i Naturvårdsverkets slutsatser rörande vad som är möjligt att genomföra inför besluten i december 2027, se sid 204 i utredningen.

Riskhantering

Länsstyrelsen anser, till skillnad från utredningen, att det krävs ett tillägg i 6 kap. 1 § andra stycket vattenförvaltningsförordningen rörande riskhanteringsåtgärder kopplat till avloppsdirektivet.

För att 6 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen ska vara tydlig, och enhetlig med bestämmelserna i 5 kap. miljöbalken, anser Länsstyrelsen att motsvarande skrivning som föreslås tillförs i 5 kap. 7 och 9 §§ miljöbalken även bör tillföras i 6 kap. 1 § andra stycket vattenförvaltningsförordningen. Se även implementeringen av 2020 års dricksvattendirektiv där det ansågs nödvändigt med ett tillägg i 6 kap. 1 § andra stycket för att kunna ta fram åtgärder som inte enbart syftar till att uppnå miljökvalitetsnormerna.¹

Konsekvenser rörande riskbedömning och riskhantering

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens konsekvensbeskrivning i denna del.

Länsstyrelsen vill understryka slutsatserna om att den första riskbedömningen som ska redovisas i december 2027 kommer behöva begränsas till de underlag och bedömningar som redan genomförts inom vattenförvaltningsarbetet.

Länsstyrelsen vill understryka behovet av utökade resurser till vattenmyndigheterna och länsstyrelsernas beredningssekretariat från och med år 2027 och framåt för att kunna uppfylla de krav på riskbedömning, riskhantering och redovisning som föreslås införas i vattenförvaltningsförordningen. Länsstyrelsen vill understryka att behovet av utökade resurser kommer att kvarstå åtminstone fram till 2033 eftersom det stora utvecklingsarbetet kommer behöva genomföras under nästa vattenförvaltningscykel, år 2028–2033. Länsstyrelsen anser att förslaget i utredningen om en utökning med 1 mkr per vattenmyndighet samt 0,5 mkr per länsstyrelse för att bistå vattenmyndigheterna är en rimlig bedömning av storleksordningen på behovet av utökade resurser. Med hänsyn till

¹ Se En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet SOU 2021:81, sid 190–192 och 510.

nuvarande kostnadsläge anser Länsstyrelsen dock att beloppen bör vara minst 1,2 mkr till vattenmyndigheterna och 0,6 mkr till beredningssekretariaten, vilket motsvarar en respektive en halv årsarbetskrafter. Länsstyrelsen vill även understryka vikten av att det vid medelstillelningen tydligt framgår vad dessa belopp är öronmärkta för.

Länsstyrelsen vill därutöver lyfta behovet av ett riktat och finansierat uppdrag till föreskrivande och vägledande centrala myndigheter om att ta fram bedömningsgrunder och vägledningar för hur riskbedömningen ska genomföras, särskilt rörande badvatten och vattenbruk.

5.21.3 Marknadsskapande åtgärder kan vara nödvändiga för ökad återvinning

Länsstyrelsen anser att en förutsättning för att kraven ska ge önskad effekt är en ökad efterfrågan. Det behöver därför införas kompletterande stimulerande åtgärder för att skapa en efterfråga hos andra aktörer för att öka avsättningen av återanvänt avloppsvatten och resurser från avloppsvatten och slam.

Vidare bedömer Länsstyrelsen att möjligheten till återanvändning av avloppsvatten idag ofta försvåras av avloppsreningsverkens tillstånd. Detta eftersom att avleda hela eller delar av utgående avloppsvatten oftast innebär byte av recipient av utsläppen. Bytet av recipient frångår vad som är prövat gällande miljöpåverkan från reningsverket. Det finns därför ett behov av vägledning kring hur återanvändning av avloppsvatten ska bedömas i förhållande till reningsverkens tillstånd.

DEL II – Förslag på ett nytt producentansvar för humanläkemedel och kosmetika

Länsstyrelsen anser att förslaget på införande av producentansvar för humanläkemedel och kosmetiska produkter är bra.

Länsstyrelsen anser att det är skäligt att producenterna får bekosta rening av föroreningar som deras produkter ger upphov till. Vidare bedömer Länsstyrelsen att kravet troligen kommer leda till mer miljövänliga läkemedel och kosmetiska produkter. Länsstyrelsen ser att det finns en stor risk att kraven kommer slå hårt på vissa VA-

huvudmän. Redan idag har många VA-huvudmän begränsade resurser för drift och underhåll. Även om 80 % av åtgärderna ska finansieras av producentansvaret ser Länsstyrelsen ett behov att säkerställa möjligheten för finansieringen av återstoden hos berörda VA-huvudmän.

10.3 Direktivets konsekvenser beror på kommande genomförandeakter och föreskrifter

Omprövning av cirka 150–200 reningsverk av dagens totalt cirka 450 tillståndspliktiga reningsverk som kommer även innebära konsekvenser för länsstyrelserna. Länsstyrelserna har bland annat ansvar för samråden inför prövningarna och är även remissinstans vid prövningarna. Omprövning av reningsverk är ofta resurskrävande och kräver att flera kompetenser är involverade i ärendena hos Länsstyrelserna. Omprövningarna kommer därför att innebära en ökad arbetsbörda även hos Länsstyrelserna.

Förändrad lagstiftning har betydelse för de samråd som länsstyrelsen hanterar. Länsstyrelsen ska bedöma frågor om betydande miljöpåverkan eller verka för att innehållet i en miljökonsekvensbeskrivning får den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för tillståndsprövningen. För att kunna uppfylla detta uppdrag krävs tydlig vägledning gällande ny lagstiftning och hur den påverkar prövningens omfattning och vilket underlag som krävs till prövningen. Samrådet ska ge en god och tidig dialog om knäckfrågorna i framtida prövning, central vägledning är därför en viktig förutsättning.

Länsstyrelsen bedömer också att vägledning är viktig för framtida yttranden i prövningsärenden.

Allmänna synpunkter

Att begära synpunkter utifrån remissen med ett länsperspektiv är inte möjligt. Det går inte att utläsa på vilket sätt avloppsreningsverk i vårt län kommer att påverkas. Hela yttrandet är baserat på flera oklarheter som inte kommer kunna rätas ut förrän beslutet redan är fattat. När inte vi som prövningsmyndighet, eller tillsynsmyndighet förstår hur förslagen kommer att påverka anläggningar i länet, är det ju svårt för VA-huvudmännen att veta om förslagen kommer att avse enorma investeringar kommande år. Det är så många olika år som olika krav kommer att börja gälla, det är även oklart hur en

avloppstätort kommer att tas fram och vilka krav som kommer ställas på vilket reningsverk, särskilt här i Västernorrland som inte har dessa enorma avloppsreningsverk men väl några som tillsammans, i en eventuell avloppstätort, skulle kunna omfattas av krav på kvartär och tertiär rening "lite beroende på". En VA-huvudman kan inte arbeta med dessa oklarheter utan det behövs tas fram tydliga utredningar över avloppstätorter samt vilka områden i Sverige som ska räknas som känsliga, även respektive reningsverks krav behöver förtydligas. Det går att inte att få ett helhetsbegrepp på hur denna implementering kommer att påverka de anläggningar som finns och vilka som kommer att behöva byggas om eller för den delen vad som gäller vid prövning av ett helt nytt reningsverk. Det finns oklarheter runt tolkningen av många av förslagen. För att klargöra detta behöver flera vägledning tas fram i god tid innan ändringarna införs men det hade varit bra, att kunna få yttra sig även över det bilagor som inte finns med, likaså följdlagstiftningen så det hade gått att förstå hur detta paket kommer att påverka reningsverk i Västernorrland.

Exempel på områden där länsstyrelsen ser behov av tydlig vägledning gäller:

- Hantering av tillkommande reningskrav och betydelse för prövningsnivån. Det behöver vara tydligt i vilken utsträckning det är möjligt med anmälda ändringar, ändringstillstånd respektive när fullständig prövning krävs.
- Vilken belastningsparameter som ska styra reningskraven - tillåten anslutning, avloppstätorten eller dimensionerande kapacitet.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av länsråd Daniel Gustafsson med miljöhandläggare Maria Söderlund som föredragande. I den slutliga handläggningen har också miljöhandläggare Karolina Enström, Anna Norgren, Anette Fagerlund och miljöjurist Elin Stenros medverkat.